

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadržni dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja svako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 40.

Sreda, 18. maja 1932.

Leto VII.

Zgodovinski razvoj se ne da ustavljati.

Razvoj je dihanje človeške družbe; razvoj je zgodovinska nujnost. Tako bi kratko označili naravni zakon, ki nikdar ne miruje. Kazalec na urj ustavimo s fizično silo: razvoja in napredka pa ne ustavimo nikdar, ker se vrši po naravnih silah, izven naših duhovnih in fizičnih sil. To prepričanje mora imeti vsakdo, kdor ima svojih pet ali šest čutov zdravih.

Po vojni je sicer nastopila reakcija po vseh državah v tej ali oni obliki. V zadnjem času smo opazovali reakcijo zlasti v Angliji in Nemčiji. V obeh državah je reakcija navzila z vso svojo krutostjo in grožnjo proti delavstvu. Naivnež bi mislil, da je delavstvu odbila zadnja ura v političnem in socialnem življenju. Toda to ni tako. Reakcija v Angliji in Nemčiji je potisnila delavstvo navidez sicer v ozadje; navidez, ker je po svojih gospodarskih silah močnejša, toda prav ta pritisk od strani kapitalizma bo po zakonu razvoja ojačil delavske sile. V prihodnjem političnem spopadu bo morda delavska volja že zopet triumfirala.

Samo nekaj mesecev pozneje, kakor je angleška in nemška reakcija »žela svoje lovorike«, smo doživeli volilno zmago na Dunaju in deloma v avstrijske deželne zbornice in v Franciji. Volilni uspehi na Dunaju in v Franciji že sam odtehta v veliki meri posledice reakcije v Nemčiji in Angliji.

Neglede na to, da gre razvoj naprej in delavstvu v prid, so obenem dunajske in francoske volitve bodrilo za proletarijat vsega ostalega sveta.

Razvoj je utripanje človeške družbe; po kratki pavzi, po trenutni reakciji, ki jo povzroči kapitalizem ali drugačna motnja, nadaljuje naravni razvoj svojo pot s čimvečjimi koraki.

Tako je bilo; tako je danes in tako bo tudi v bodoče.

Volitev v Avstriji še ne bo.

Avstrijska zbornica je sprejela predlog ustavnega odbora z 80 glasovi proti 77, po katerem se naj šele jeseni sklepa o razpustu parlamenta in o določitvi dneva novih volitev.

Soc. dem. poslanec dr. Danneberg je že v razpravi izjavil, da bo s tem komedija končana, ki jo igrajo meščanske stranke s svojo politiko o razpustu parlamenta. Socialni demokrati jim v tem ne bodo sledili. Volitve dne 24. aprila so pokazale, da cele stranke, ki sede tukaj v zbornici, nimajo nobene zaslombe več med volilci, in to so prav tiste skupine, katerim krščanski socialci vedno puščajo odločitev v političnih vprašanjih. Povsod drugod samo žive stranke odločajo. Da bi pa politični mirliči odločevali, to se pa še ni nikjer pripetilo. Obstoj teh skupin ni več opravičen po politični volji prebivalstva in bo potrebno, da ta zbornica prične delati v soglasju z voljo prebivalstva. Če se razpustu zbornice ugovarja, češ, da se Avstrija nahaja v jako resnem položaju, moramo ugotoviti, da vlada od zadnjega sestanka ni zaupala parlamentu nobenega resnega dela, če izvzamemo posvetovanje o dijaškem pravu.

Odbor je predloge socialnih demokratov glede izvedbe volitev odklonil, sedaj pa imate pametni za-

Velika Britanija zahteva razorožitev.

Razorožitev narodov je problem, za katerim teži vse človeštvo. Problem ima poleg tega nedotakljivo sankcijo v mirovnih pogodbah, če ne bi te sankcije sabotirali elementi, ki iz dobičkaželosti ali stanovske samozvesti niso prijatelji razorožitve in miru.

Prav te dni je v angleški spodnji zbornici načel razgovor o razorožitveni konferenci lord Simon. Rekel je, da pogodbene države verzajlskega miru morajo izvršiti določbe mirovne pogodbe, ki jasno zahtevajo omejitev oboroževanja. I pakt Društva narodov i pismo Clemenceauja zmagovalnim narodom i lokarnska pogodba zahtevajo pospešitev splošne razorožitve in podarjajo to voljo vseh narodov. Tako zagovarja Anglež razorožitev.

Anglija je kolonialna trgovska država, ki bo ohranila tudi za slučaj razorožitve brambo za kolonije in svoj promet. Na drugi strani pa bi bile te pravice Anglije lahko ogro-

žane z orožjem drugih držav. Zato je stališče Anglije umljivo.

Na razorožitveni konferenci so pa merodajni tudi vplivi posameznih dežel, zlasti vpliv mednarodnega industrijskega kapitala, ki mu donajajo vojne dobave največji dobiček. Poleg tega prihajajo v poštev vojnostrategični vplivi. Finančni kapital vpraša vojaške avtoritete, če je industrija varna pred tujim orožjem in kako bi se mednarodni kapital najbolje zasigural in zavaroval pred presenečenji, to je, pred tujimi silami ali danes pred eventualno gospodarsko revolucijo. Na podlagi teh mnenj pa potem tudi sklepajo diplomati, ker drugače ne morejo, dokler so absolutno odvisni od moči in vpliva teh faktorjev. Razorožitev se ima izvesti, če pride do nje, v interesu mednarodnega kapitalizma, ne toliko v interesu narodov, dokler narodi ne bodo zastopali v mednarodnih ustanovah splošne, človečanske interese.

Proti imenovanju ravnateljstva SUZORa.

Delavske izjave delavskim zbornicam. — Zagrebški inženjerji ugovarjajo na nujni seji.

Iz delavskih vrst se poroča, da bodo delavske zbornice vložile ugovor proti načinu imenovanja ravnateljstva Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu. Po mnenju delavstva, dasi minister ni vezan, se imenovanje ravnateljstva ni izvršilo dovolj v zmislu stavljenih predlogov. V ravnateljstvo so bili imenovani člani, ki jih zbornice kot predstavnice delavstva niso predlagale.

Drugi ugovor je vložila zagrebška inženrska zbornica. Ta zbornica se pritožuje, da je bila pri imenovanju ravnateljstva SUZORa pre-

malu vpoštevana. Najmerodajnejša zbornica je in stavbena stroka prispeva 35 odstotkov k zavarovanju, pa je pri imenovanju ravnateljstva popolnoma zapostavljena.

Vloga na ministra pravi, da je bilo potrebno ukiniti komisarijate, vendar je napačno, če ni bil sprejet predlog zagrebške trgovske, obrtne in industrijske zbornice, ki je predlagala enega zastopnika inženrske zbornice v ravnateljstvo.

Poročila o teh ugovorih pravijo, da se že v kratkem izvrše nekatere izpremembe v tem imenovanju.

Nemški vojni minister odstopil.

Jezo stresajo nad njim.

Nemški vojni minister general Gröner, ki je obenem notranji minister, je moral na pritisk nemške generalitete odložiti mandat vojnega ministra. Njegov naslednik je postal admiral Röder. Gröner je moral odstopiti, ker je z razpustom oboroženih civilnih čet »žalil čut velikega dela nemškega naroda«. Gröner ostane še dalje notranji minister. Ta dogodek znači, da imajo fašisti med generaliteto protekcijo.

Kaj je nemški fašizem?

Nemški fašizem ni naperjen samo proti pravnim pravicam delavstva, ampak tudi proti delavskim gospodarskim interesom.

Znani fašistični zgodovinski filozof Osvald Spengler je jasno označil nalogo fašizma tako-le:

»Mnenja sem, da sta predvsem dve stvari dovedli do katastrofalne zaostritve svetovne gospodarske krize — krize, ki se je pričela v letu

1930, pa je od tedaj stanovitno napredovala. Ti dve stvari sta reparacije in izredna višina mezd, ki so se v zadnjem stoletju neprestano dvigale, čim so sedaj dosegle kulminacijsko višino. Pravi zmagovalci v vojni je bilo delavstvo vsega sveta. V Rusiji ima danes že stoo odstotno oblast, v Nemčiji ima dve tretjini moči, v Angliji polovico, v Zedinjenih državah tretjino. Dokler se mu ta oblast ne odvzame in dokler se ne znižajo mezde na stopnjo, da jih bo gospodarstvo lahko nosilo, ni prav nič upanja na boljše razmere, če se tudi reparacije črtajo. V Nemčiji ni drugačne možnosti, da se ta oblast odpravi, kakor z diktaturo, ki ni odvisna od glasov množic. Iz tega vzroka ob presojanju bodočnosti ne smemo prezreti pomena nacionalno-socialistične stranke.«

Znižati mezde torej žele delavcem in jih oropati pravic, to je, delavstvo mora zopet postati suženj kapitala in človek, ki naj molči. Tak je program nacionalnega fašizma.

kon tu. Velenemci hočejo storiti historično smrt po svojem volilnem porazu. Sedaj naknadno po porazu izjavljajo, da se ne puste siliti v smrt.

Danneberg je predlagal, da naj

se izvrše volitve dne 19. junija t. l., a zbornica je predlog odklonila seveda v polimenskem glasovanju — ker stranke brez volilcev še nočejo — umreti.

K samoupravi.

Načelo samouprave.

Beseda samouprava je širok pojem, ki brez točne označbe dopušča mnogo načinov izvajanja samouprave. Demokratična samouprava je ideal, je sistem, ki mu gre označba samouprave. Samouprava je tudi lahko naslonjena na direktne davkoplačevalce, na politične ali razredne skupine. Taka samouprava ni čista, marveč ima namen ščititi le določene interese ali sistem družbe. V taki samoupravi ne morejo priti do izraza ne vsa naziranja niti vsi interesi raznih plasti človeške družbe.

Samouprava more torej biti prirojena političnemu in gospodarskemu razvoju razreda, ki ima politično moč. Po teh načelih skušajo danes urejevati samoupravo; kjer pa ta sistem samouprave odreka, tam pa izpremene samoupravo v obliko diktature. Tudi tam imajo samoupravo, ali ta samouprava se tiče le onega kroga, ki ima oblast. Tako je v Italiji; to zahtevajo tudi nemški, avstrijski in drugi fašisti.

Samouprava v pravem pomenu besede bi bila demokratično deljena oblast, to je, samoupravna oblast, v kateri prihajajo do izraza vsa naziranja in vsi interesi, kar se pa more zgoditi le tedaj, če sodeluje pri upravitvi samouprave splošnost. Vse človeštvo ima interes na upravi, bodisi že potem v političnih, socialnih ali drugih korporacijah in institucijah.

Samouprava v tem zmislu bi bila čista in resnična samouprava.

Japonski ministrski predsednik ustreljen

Atentat fašistične čeke.

Fašistična čeka na Japonskem je dne 15. maja izvršila atentat na japonskega ministrskega predsednika Cujoši Inukaj. Morilci, enajst po številu, so vdrl v hišo svoje žrtve in oddali nanjo 11 streliv. Atentat je vzbudil v deželi zahajajočega solca nepopisno zaprepaščenje. — Cujoši je bil militarist, vendar pa ni mogel ugoditi vsem radikalnim zahtevam fašističnih imperialistov.

Kaj je politika.

Politika je, kakor znano, vsakršno, v prid splošnosti usmerjeno človeško delovanje. To delovanje utegne biti za splošnost koristno ali pa škodljivo. Politika torej ne potrebuje »političnega« imena, ker je že delovanje samo — politika. Politiko lahko vodijo taki ljudje, ki imajo posebne osebnosti, ali pa taki, ki imajo splošne interese, ki so kratkovidni, ozkosrčni ali dalekovidni, s problematičnim pogledom v svet. Prvi polagajo vso važnost na dnevne dogodke, drugi pa delajo z dnevno politiko zavedno in načrtoma zgodovino. Eni presojujejo svoje politično delovanje po trenutnih učinkih in uspehih, drugi pa ga presojujejo po učinku za bodočnost, preko sedanosti. V zgodovini se more uveljaviti le politik z dalekovidnim obzorjem, čeprav se morda v sedanosti včasih vara. Pa saj ne gre za to, da mu daje prav sedanost, prav mu mora dajati zgodovina.

Nabirajte člane

za Cankarjevo družbo. Za 20 Din dobi vsak član 4 lepe knjige.

Strokovne organizacije in ustava španske republike.

(IGB.) V dobi, ko delavstvo skoraj vseh dežel vodi težko obrambno borbo proti mednarodni reakciji, ki izrablja gospodarsko krizo z namenom, da oropa delavske organizacije njih temeljnih pravic, je bila v Španiji sprejeta ustava, ki opravičeno priznava veliko zaslug strokovnih organizacij in njih voditeljev za ustanovitev in utrditve republike. V vseh poglavjih ustave, če gre za civilnopravne ali javnopravne zadeve, se nahajajo važne določbe, ki označujejo one idealne zahteve, ki so bile vedno temeljne in ki predvsem prav tista načela zakonito priznavajo, katerih odpravo zahtevajo fašisti po vseh deželah v svojih programih. Če hočemo pokazati, za kaj gre v borbi med demokracijo in diktaturo in kakšne ideale ima delavstvo tam od leve pa tja do desne, ki naj bi se v tem odločilnem letu združilo k skupni obrambi, tedaj nam v to prav dobro služijo značilne določbe, ki so bile sprejete v sedaj že odobreno špansko ustavo. Vsakdo mora umeti, kako velikega pomena je, če danes ta ali ona dežela ustavno določi, da »opusti vojno kot pomoček v nacionalni politiki«, da se država obvezuje, da bo »spoštovala pravila mednarodnega prava, s tem, da se izrecno podvrže njega sodstvu«, da bo »država čuvala in nadzirala izvrševanje socialne zakonodaje in s tem jamčila točno za izvedbo v tem pogledu obstoječih mednarodnih konvencij«, da »rod, spol, socialni razred, bogastvo, politične ideje in versko izpovedanje ne bo nikdar dajalo povoda za doljevanje predprav«, da »država ne sme skleniti nikakršnega mednarodnega dogovora, ki bi imel namen, izročati politično-socialne delikvence«, da je »stanovanje vsakega Španca in v Španiji živečega tujca nedotakljivo«, da »aktivni ali vojniki v rezervi, ki niso najmanj deset let v pokoj, ne morejo biti kandidati za predsedništvo republike«, da »člani vlad v dobi svojega poslovanja ne smejo pripadati ne direktno in ne indirektno direktorijem ali upravam kateregakoli privatnega podjetja«, da se »mora izvesti edinstvena šola na podlagi enotnega vzgojnega sistema« itd.

Če bi teh splošno-upravnih državnih ustavnih določb, ki so navedene v prvem členu ustave, po katerem je »Španija demokratska republika pod režimom svobode in pravice organiziranega delovnega naroda vseh kategorij«, v kateri »izhaja vsa zakonita oblast iz vseh organov naroda« (čl. 51), tedaj se moramo vprašati kot strokovničarji, katere strokovnopravne socialnopolitične in gospodarske določbe opravičujejo sodelovanje vodilnih strokovničarjev, na pri-

mer glavnega tajnika španske strokovne zveze, L. Caballere, pri ustanovitvi republike v prvem rednem ministrstvu kot minister dela. Če to zadevo preiskujemo, naletimo na članek, katerega dobresedna priobčitev v sedanjem socialno kritičnem in spriču mednarodne reakcije pomeni izrecno izpoved svobodnega strokovničarja:

»Vsak Španec sme iz svoje inicijative ali ob sodelovanju drugih državljanov vlagati peticije na oblasti...« »Pravica mirnih shodov brez orožja je javno priznana...« Specialen zakon bo vseboval določbe o zborovanjih na prostem in o manifestacijah. Vsi Španci imajo pravico do združevanja in strokovnih organizacij v različne svrhe skupnega življenja« (tudi državni uradniki imajo pravico ustanavljati poklicne organizacije). Te pravice se smejo le z ozirom na javno varnost ali ob resni potrebi omejiti s posebnim vladnim odlokom. O teh vladnih ukrepih pa se mora takoj zaslišati parlament. Če parlament takrat ne zboruje, mora biti sklican v ta namen najkasneje v osmih dneh. Če se to ne zgodi, se parlament sestane avtomatično devet dni po izdani določeni dekreti. Če so gorenje pravice ukinjene, se parlament ne sme razpustiti, dokler se ne izreče o zadevi. Ukinitev ustavnih pravic ne sme trajati brez odobritve parlamenta dalje kakor 30 dni!

O pravici in dolžnosti do dela kakor tudi o varstvu delavcev pravi ustava naslednje: »Delo v vseh oblikah se smatra kot socialna dolžnost in uživa zaščito po zakonu. Republika nudi vsakemu delavcu za človečansko eksistenco potrebne pogoje. S socialnimi zakoni se ureja: bolniško, nezaposlensko, starostno, invalidsko in zavarovanje svojcev, žensko in otroško delo in zlasti varstvo mater, delovni dan, minimalna mezda in rodbinske doklade, letni plačani dopusti, o zaposlitvi španskega delavca v inozemstvu, združne ustanove, gospodarsko-pravni faktorji produkcije, udeleževanje delavstva na vodstvu in upravi podjetij kakor tudi delež na dobičku; dalje vsa vprašanja, ki so v zvezi z varstvom delavcev...« Posebno zaščito uživa po prejšnjem režimu tako zanemarjano in izkoriščano kmetijstvo: »Republika čuva podeželsko prebivalstvo; v ta namen se med drugim izdajo zakoni o nedotakljivih in dednih posestvih, kmetiškem kreditu, odškodnini za škode pri žetvi, produktivnih in konzumnih zadrugah, socialnih pomožnih blagajnah, kmetiških šolah, vzornih obratih za kmetijstvo in živinorejo, namakalnih napravah in prometnih cestah na deželi.«

Pot k skupnemu gospodarstvu se bo izravnila z naslednjimi določbami: »Vsa bogastva dežele, neglede v čigavi posesti so, se podrede interesom narodnega gospodarstva...« Vsakovrstne posesti se smejo zaradi socialne koristi proti plačilu primerne odškodnine eventualno nasilno razlastiti, dokler se ne določi drugače z novim zakonom, ki bi ga sprejela absolutna večina parlamenta. Ob istih pogojih se sme vsaka druga posest socializirati. Obrati, ki služijo javnosti ali se tičejo javnih interesov, se smejo v slučajih, če to zahtevajo socialne potrebe, poddržati. Država sme z zakonom skleniti, da uvede nadziranje nad obratom ali celimi industrijami, če to zahteva racionalizacija produkcije in interesi narodnega gospodarstva.

Proti zavlačevanju v Ženevi odobrenih konvencij, ki ga povzročajo vlade, kar je eden glavnih vzrokov glede počasnega uveljavljanja mednarodne delavske zakonodaje, pravi ustava naslednje: »Vse po Španiji ratificirane in pri Društvu narodov registrirane mednarodne konvencije, ki imajo značaj mednarodnih zakonov, se smatrajo kot pravnoveljavni del španske zakonodaje in se imajo prilagoditi zakonu. Če je bila konvencija ratificirana, ki se dotika pravnege reda države, mora vlada v najkrajšem času predložiti potrebne zakonske načrte, da se omogoči izvedba konvencije. Sprejeti se ne sme noben zakon, ki bi bil v nasprotju z mednarodnimi konvencijami, dokler niso bile razveljavljene. Inicijativo za razveljavljanje mora odobriti parlament. Narod sme za v parlamentu odobrene zakone uvesti splošno glasovanje, če se za to izreče 15% volilcev.«

Javna kritika.

Z javno kritiko gospodarskega in političnega življenja se daje razvoju pobudo in smer. Zato je kritika, kar pomeni toliko kot opozarjanje na pogoje ali napake, utemeljena. Kritika ima pa še druge prednosti. Kritike se boje slabi in nalogam nedorasli ljudje. Prav bojazen pred kritiko ali javno kontrolo je pomoček, ki očuva velik del takozvane morale v javnem življenju. Kdor torej hoče pospeševati moralne vrline javnega življenja, mora želeti kritike, mora spoštovati blagohotno kritiko, ker ta vzgaja poštenost v družabnem življenju in največ prispeva k zdravemu razvoju. Kjer ne budi kritika nad življenjem, tam zaspi vest in inicijativnost.

Zbirajte za tisk. sklad!

Doma in po svetu.

Velik požar v Zupeči vasi na Dravskem polju. V ponedeljek, dne 16. t. m. je v Zupeči vasi nenadoma izbruhnil velik požar, ki je upepelil 12 gospodarskih poslopij. Nastalo materialno škodo cenijo na okrog pol milijona dinarjev. Domneva se, da je bil ogenj podtaknjen.

Demonstracije advokatov. Budimpeštanski odvetniki so sklenili, da prirede pred pravosodnim ministrstvom veliko demonstracijo. Madžarski odvetniki se pritožujejo, da jim vlada trga zadnji kos kruha od ust, dočim nudi drugim stanovom izredno varstvo. V oklicu pravijo advokati, da je bilo zaradi tega med odvetniki v zadnjem času izvršenih več samomorov. Odvetniki si obetajo, da bo demonstracija imponantna. Prizor bo lep, če bodo nastopili — v gala.

Težka rudarska nesreča v Westfaliji. Na cehi Dorstfeld pri Dortmundu se je v soboto 14. maja zjutraj pri izmenjavi šihla zgodila težka nesreča. Večina rudarjev je že bila potegnjena s kletko iz jaška na dan, druga zmena je tudi že bila vsa pod zemljo. Med zadnjimi so se vračali v kletki iz podzemlja trije elektromonterji in en strežaj pri sesalki, na nasprotni kletki se je pa spuščal pod zemljo jamski ključavničar. Nekako sredi jaška se je pa utrgala železna vrvi, na kateri sta težki železni kletki viseli in sta obe s strašno silo zgrmeli v 800 metrsko globino in se na dnu globoko zarili v blato. Samoumevno je, da je vseh pet delavcev, družinskih očetov, bilo mrtvih. Če bi se nesreča zgodila deset minut prej, ko je prevažanje oseb bilo še v polnem teku, bi bilo 80 ljudi mrtvih. Vrvi so bile šele prejšnji dan komisijonelno pregledane.

Povesti o atentatorju dr. Gorgulovu. Gorgulova pred atentatom na francoskega predsednika ni nihče imel rad. Preziral so ga. Sedaj po storjenem zločinu ga pa preiskujejo do obisti. Baje je bil ruski agent, družil se je z ruskimi emigranti. Nameraval je umoriti Hindenburga, Masaryka in ker se mu ni posrečilo, je prišel v Pariz. V Parizu se je oglašil pri ruskem poslaniku, ki ga pa ni sprejel. Itd. — Končno, najet je pa le bil iz Moskve.

Šanghaj naj postane svobodno mesto. Japonsko časopisje poroča, da se Japonska zavzema za to, da se proglasi Šanghaj za svobodno mesto brez vojaške posadke. Japonsko zunanje ministrstvo noče k tem glasovom dati nobene izjave.

Tri milijarde dolarjev za omiljenje brezposelnosti v Ameriki. Predsednik Hoover je izjavil, da bo načrt za omiljenje brezposelnosti, zlasti tozadevni program, ki ga je izde-

Angelo Cerkvenik:

ROSA.

(Povest.)

Očitala si je, da je prav za prav ona sama zakrivila vse, kar se je zgodilo. Mar ni vedela, da Tanjin mož še vedno živi? Ali ni vedela, da so skoraj vsi moški zverinsko samoljubni, da jim je žena le predmet in ne živo njim enakovredno bitje? Ali ni morala vedeti, da je samoljubje ranjeno že zgolj z dejstvom samim, da je nekdo, ki je močnejši od njega... če ni ta nekdo vsaj po činu višji...

Zakon?

Neumnost!

In vendar! Ali ni baš v tem vrednost zakona, da regulira odnose med moškimi samoljubjem in žensko udanostjo, uslužnostjo, suženjstvom?

Če Bojo umre? Kdo bo kriv? Ali ne ona sama?

Tanja? Ali ni bilo samoljubno in nemoralno vabiti in zvabiti jo v

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Ljubljano zavoljo nezmislne eksperimenta?

Da, samoljubna je bila, ker ni znala sama odločno in brezobzirno razčistiti razmerja med seboj in Bojom. Odpovedala bi se mu končno-javno in odšla po svetu. Da, to je lahko reči! Ali bi pa mogel Bojo, ki je velikodušen, mirno strpeti, ne da bi šel za njo?

Umreti?

Ne, preveč zahtevajo od nje! Saj je življenje kljub vsemu tako zelo lepo, tako nepopisno sladko. Res, trpljenja mnogo, mnogo obupa in mnogo pomanjkanja, a celo v trpljenju, obupu in pomanjkanju je neka sled lepote, občutja sreče, zadovoljstva. Njej bi bilo življenje lepo, če bi morala zavoljo Boja še tako trpeti.

Le ne umreti! Tega nihče ne more in ne sme zahtevati!

Vlak je drdral proti jugu, pojoč svojo monotono pesem živega železa, ki mu je premog vdihnil dušo, poljubljajoč železo, ki je kdaj davno globoko v zemlji poslušalo zborovanje vulkanov v brezmerih votlinah. Železo je pelo svojo večnolepo pesem, ogenj je hrepenel v tisočerihih in tisočerihih iskrih se vzdihljajih v noč, skušajoč razsvetliti, premagati, pregnati jo. Premog je trgal tisočletne spone, razklepal tisočletni srd

nad vjetništvom in se valil v široko prostranost, pojoč svobodi nad raztrganimi verigami pesem brez primere...

Rosa je bila gluha za vse. Nestrpno je pričakovala Ljubljane. Bilo ji je, kakor da vlak leze... se premišlja... ji nalašč nagaja.

Ko je prišla v bolnišnico, je sestra najprej ni hotela pustiti k Boju.

— Moj mož je!

— Ne zasluži, da ga pogledate.

— Kdo ste, ki se drznete soditi ga?

— Mislila sem...

— Svobodno vam misliti: samo dovolite tudi drugim svobodno misliti!

Peljala jo je v sobo, kjer je ležal Bojo. Bil je bled, kakor nekaj v bolnišnici tam pri Varšavi in na njem ni bilo videti nobenega znamenja življenja. Tiho, tiho, komaj slišno je dihal.

Pristopila je bliže in mu dahnila na čelo rahel poljub, poljub, ki mu je ohladil vroče čelo.

Mehanično je odprl oči. Ni je spoznal; oči so se mu kar same zopet zaprle.

Rosa je stala ob postelji in zadrževala jok. Prosila je, naj pride zdravnik.

— Gospod doktor, prosim vas, da mi docela odkritosrčno poveste, morem li upati, da bo okrevale?

— Gospa, vse to je v nepoznanjih rokah. Upajte in se bojte!

Nemo je stala ob postelji.

— Kje leži gospa Tanja?

— V drugem traktu. Izvolite!

Rosa je šla.

Sestre so pomežikovale. Češ, ta neumnica! Mož se ji kladi z drugimi ženščinami okrog, ona pa je tako bedasta! Ne morejo razumeti, kako morejo živeti ljudje s takšnimi možgani! K tisti malopridnici, ki ji je zapeljavala moža, gre zdaj! Je že videti: vsa ta družba je do pičice enaka!

— Saj sem jo bila nekaj že videla: z delavkami tobačne tovarne je šla; celo na neki njihovi prireditvi je bila.

— Jaz sem vajena boljše družbe, sestra Filomena, verujte mi! Pa ti pride ta kmečki štor in me nahuili: Kdo ste vi, ki se drznete soditi ga!? Kdo sem jaz? Naj bom kdorkoli! S tobakaricami se ne družim!

— Baje ima celo dekle!

— Razumljivo! Vse tobakarice, ki jim je uspelo ujeti kakšnega bogataša, si vzamejo dekle.

— Je močnejši? Je bila res tobakarica?

lal senator Robinson, v kratkem potrjen. Na seji vseh javnih in gospodarskih korporacij, ki jih je sklical predsednik Hoover, je bilo sklenjeno zvišati kvoto posojil za javna dela, ki imajo namen blažiti in zmanjšati brezposelnost, od 1500 milijonov dolarjev na tri milijarde. Pred par dnevi je predsednik ameriške strokovne federacije v reprezentančni hiši resno opozarjal na veliko nevarnost, ki jo predstavlja za obstoječi družabni red v Ameriki osem milijonov brezposelnih. Zaenkrat se ta masa še drži v nekih gotovih mejah, ali gorje, če enkrat v svojem obupu podre te meje, ker potem bomo doživeli katastrofo, sto-krat strašnejšo, kakor je bila v Rusiji.

Lindberghov otrok najden mrtev. V okolici Lindberghovega posestva v gozdu so našli v listje zakopano mrtvo truplo oropane Lindberghovega otroka. Truplo je ležalo v gozdu kake štiri tedne z razbito glavo in ranami. Otroka so spoznali po perilu. Roparji so se najbrže maščevali zaradi policijskega zasledovanja. Otroka so roparji ustrelili, še preden je Lindbergh izplačal »roparjem« odkupnino 50.000 dolarjev. Po komisijskih ugotovitvah je bil otrok ustreljen.

Maribor.

III. redna seja mestnega občinskega sveta mariborskega se vrši v petek, dne 20. maja 1932 ob 18. uri v mestni posvetovalnici. Na dnevnem redu so važne komunalne zadeve.

Iz delovanja društva »Ogenj« v Mariboru. Ko se je svoječasno v Mariboru ustanovilo društvo »Ogenj«, je marsikateri, četudi vnet pristaš modernega upepeljevanja mrličev, dvomil, da bi se zamisel pri nas dala praktično izvesti. Agilnemu društvenemu odboru pa se je kljub temu posrečilo, da je v kratkem razdobju društvenega postojanja uspel tako, da danes že nudi društvenim članom ugodnosti, ki jih predvidevajo društvena pravila. Dosedaj je društvo odposlalo dva svoja umrla člana v dunajski krematorij na vpepeljenje in sicer go. Ihl in pa g. M. Ilgerja. Goreča želja številnih pripadnikov upepelitve mrličev se je torej uresničila. Zato priporočamo vsem, ki žele postati člani društva, da se obrnejo na društveni odbor, ki posluje v Korosčevi ulici št. 8-II.

Pevski odsek »Svobode« Maribor. V četrtek, dne 19. t. m. se vrši pevska vaja pevskega odseka »Svobode«, za ženske in moške glasove.

Benefična predstava mariborskih gledaliških igralcev. V korist združenju gledaliških igralcev uprizore mariborski gledališki igralci v sredo, dne 18. t. m. ob 8. uri zvečer opereto »Mam'zelle Nitouche«. Več je razvidno iz letakov.

Dr. Z. Matiašič ordinira zopet redno v Mariboru, Slomškov trg 6 (nasproti kavarni Käfer).

Polnilna peresa dobite že za 18 dinarjev v papirnici Ljudske tiskarne. Oglejte si jih!

Zagorje ob Savi.

Podpora za brezposelne in reducirane rudarje. Dne 14. maja 1932 so napravili reducirani rudarji zadnji ših. Ker pa že več kot eno leto praznujejo po dva do tri delovne dni na teden, so ti reducirani delavci popolnoma izčrpani, tako da so posamezni prvi dan prišli prosit za podporo. Posebno so reveži oni, ki so si nabavljali živila v rudniškem konzumu, kateri jim je že popreje delil živila in jim s prenehanjem dela sploh ne da ničesar, čeravno so tam nakupovali ves čas svojega zaposlenja pri rudniku in v konzumu pustili tudi ves svoj zaslužek. Splošno konzumno društvo »Posavje« je dne 15. maja 1932 sklenilo dati za brezposelne v živilih Din 13.000. — in sicer svojim lastnim članom Din 10.000, za skupno prehranjevalno akcijo Din 2000, za prehrano revnih šolskih otrok pa Din 1000.

Impozantna proslava 35letnice I. delavskega kolesarskega društva v Mariboru.

I. delavsko kolesarsko društvo za Dravsko banovino v Mariboru je v nedeljo, dne 15. t. m., proslavilo 35-letnico svojega obstoja. Že v zgodnjih jutranjih urah se je po mestu opazilo mnogo delavskih kolesarjev, deloma domačinov, deloma pa gostov, ki so prišli iz raznih krajev, da prisostvujejo tej prireditvi. Pred glavnim kolodvorom, kjer je bilo zbirališče kolesarjev, se je zbrala ogromna množica sodrugov in sodružic in drugega občinstva, ki je čakala pričetek povorke. Godba Glasbenega društva žel. delavcev in uslužbencev je pod vodstvom kapelnika g. Schönherrja lepo zaigrala nekaj komadov, nakar se je ob 10. uri formirala impozantna povorka delavskih kolesarjev (nad 300 po številu), ki so polagoma vozili na svojih, s cvetjem okrašenih dvokolesih. Posebno pozornost je v povorki vzbujala podružnica kolesarjev iz Studencev. Na dveh med seboj zvezanih kolesih so imeli napravljen vzvišen sedež, kjer sta vozila deček in deklica cvetlice, namenjene društvenemu predsedniku, majhen deček pa je držal grupo kolesarjev na vajetih. Povorka je krenila po Aleksandrovi cesti, čez Glavni trg ter zavila iz Koroške ceste v Strossmajerjevo ulico na vrt Gambrinove dvorane, kjer se je vršilo slavnostno zborovanje.

Godba, ki je ves čas spremljala povorko, je na vrtu Gambrinove dvorane zaigrala »Delavski pozdrav«. Pevci delavskega pevskega društva »Frohsinn« in pekov pa so pod vodstvom pevovodje g. Nerata zapeli »Pevski pozdrav« in »Slava delu«, kar so številni navzoči živahno aklamirali. Zborovanje je otvoril s. Perko ter podal besedo burno pozdravljenemu s. Erženu, ki je v imenu delavskega kolesarskega društva imel kratek globoko zasnovan slavnostni govor o razvoju tega delavskega sportnega društva, ki je bilo pred 35 leti ustanovljeno ter se je ves čas svojega obstoja dobro zavedalo, da delavski šport ne more in ne sme biti namen samemu sebi, temveč mora služiti celoti. Govornik je v svojem govoru pozdravil tudi še navzoče ustanovitelje društva,

predvsem sivolasega predsednika s. Košuto, dalje ss. Majcena, Fanedla, Peperka, Brejše, spomnil pa se je tudi umrlih ustanovnih članov ss. Polaka in Požauka. Ko je še pozdravil delegacije podružnic iz Hrastnika, Zagorja, Trbovelj, Most, Pobrežja, Ptuj, Studencev, Litije, dalje goste iz Graza, društva Gemeindearbeiter-Radfahrer in »Einigkeit«, kakor tudi kolesarsko društvo »Edelweiss« iz Maribora, »Poštelo« iz Radvanja, Del. pevsko društvo »Frohsinn«, pevski odsek pekov, »Svobodo« in druge korporacije, je s. Eržen zaključil svoja izvajanja s pozivom, da naj delavci pristopajo in podpirajo svoje kulturne, športne in strokovne organizacije.

Sledil je pozdravni govor s. Pe-tejana, ki je v imenu »Strokovne komisije« in pa »Svobode«, koje član je tudi I. delavsko kolesarsko društvo, želel, da bi se to društvo v bodoče še lepše razvijalo ter tako služilo celotnemu delavskemu pokretu. Pozval pa je tudi navzoče, da poleg svojih kulturnih in strokovnih organizacij **zlasti podpirajo delavski tisk.** V imenu delavskega pevskega društva »Frohsinn« je delavskim kolesarjem čestital v nemškem jeziku s. Viljem Močnik. Govori vseh govornikov so bili navdušeno sprejeti. Mlada deklica in deček sta izročila predsedniku društva, s. Košuti, šopek cvetic, godba je zopet zaigrala nekaj delavskih skladb, štirje društveni člani pa so zaigrali na fanfare.

Popoldne se je vršila na Teznu kolesarska dirka in pa lepo uspela društvena veselica. Pri dirki je zmagal s. Čeh (št. 10), pobreška podružnica.

Potek dirke izkazuje naslednji rezultat:

- I. Čeh (podružnica Pobrežje) 1.20.30
- II. Čerč (podružnica Pobrežje) 1.20.33
- III. Kobal (podružnica Pobrežje) 1.24.20
- IV. Majhenič (podr. Pobrežje) 1.25.24
- V. Kerin (podružnica Zagorje) 1.27.55
- VI. Krautberger (podr. Zagorje) 1.28.83
- VII. Popelar (podruž. Zagorje) 1.31.35
- VIII. Gorlec (podruž. Pobrežje) 1.35.29

Dirke se je udeležilo 20 kolesarjev, od katerih pa sta se dva ponesrečila, ostali pa so večinoma zaradi defektov pri kolesih prispeli pred-pozno na cilj.

1000 Din kazni — za žalitev organizacije.

Trgovski nameščenci »hohštapljeri« in prevzetneži. — »Prokleti šport in luksus.« — Obsodba trgovca iz Gornje Radgone.

Ljutomer, dne 12. maja.

Ta teden se je vršila pri okrajnem sodišču v Ljutomeru zanimiva razprava v tožbi predsednika tukajšnje podružnice Zveze privatnih nameščencev Jugoslavije M. V. proti g. Francu Korošču, trgovcu v Gornji Radgoni, radi prestopka žaljenja časti. Javna razprava je podala sledeče:

Intervencija Zveze radi odpusta iz službe.

Zveza privatnih nameščencev Jugoslavije, podružnica v Ljutomeru, je pisala meseca januarja t. l. imenom svojega člana, trgovskega pomočnika F. K. v Gornjo Radgono tamošnjemu trgovcu Francu Korošču, naj izplača svojemu bivšemu pomočniku F. K. zakonito odpovedno dobo, ker je slednjega brez zakonitega razloga odpustil, ne da bi mu plačal odpovedno dobo. Na to intervencijo pa je odgovoril Zvezi privatnih nameščencev g. Franc Korošec iz Gornje Radgone z obširnimi dopisom z dne 31. januarja t. l., v katerem je kar mrgolelo težkih žalitev vodstva Zveze privatnih nameščencev in njenih članov.

Pismo trgovca iz Gornje Radgone.

G. Korošec je namreč pisal med drugim tudi to:

»Pripomnim samo to, da so od tistega časa, odkar imate to organizacijo, skoraj vsi trgovski pomočniki pokvarjeni, postali so tudi veliki »hohštapljeri«, gizdalini in prevzetneži. Delal bi vsaki le toliko in to, kar se njemu zljubi, vsako slabše delo bi moral še sam opravljati ter pri vsem prvi in zadnji biti, gospod pomočnik pa bi ga samo zraven gledal. Tako se godi dandanes marsikateremu. Svoičas ni bilo te organizacije

in tudi ne takih pritožb in pomanjkanja dela in da bi kdo koga iz službe vrge! — Ne! Ker je bilo vse bolj ubogljivo, delavno, pošteno in pravično ter je imel vsakdo spoštovanje do svojih predpostavljajih, medtem ko je dandanes ravno narobe. Danes naj bi imel šef rešpekt in strah pred uslužbencem, češ, saj smo organizirani, nam bodo že drugi pomagali, bomo vsaj tri mesece samo uživali in nič delali, tako bomo še večjega gospoda igrali itd. Takih, ki imajo tako naziranje, je danes mnogo. Kakor hitro pa kateri izmed teh sam svoj gospodar postane, pa ga tekom enega leta, če ne prej, že vrag vzame — je že v konkurzu. Sam sebi tedaj ne zna gospodariti, le samo drugemu, na tuje stroške, tisto zna. Takih imate Vi tam in mi tukaj vsaki čas v dokaz. Imam danes že 60 let in sem imel že mnogo učencev in pomočnikov, in se še kaj takega nikdar ni dogajalo. Moji nekdanji učenci niso poprej od mene odšli, kot če je na pr. kateri sam začel trgovino ali če je bil pozvan k vojakom, in jih imam kar tukaj v bližini štiri, to so: Kolbl, Bučecovci, Sterniša, Hrašte, Brumen, Beltinci in F. Čeh, Murska Sobota. Ti so bili vsi pri meni 11 let. In vidite kaj so postali? Zakaj pa teh nisem odpustil? — Ker so bili ubogljivi, delavni in skrbni, ne pa gizdalini, ker sedaj nekateri ne mislijo na drugo, kot sam proklet šport in luksus.«

Vodja podružnice Zveze privatnih nameščencev v Ljutomeru je vložil radi teh žalitev kot predstavitelj organizacije po odvetniku g. dr. Reismanu iz Maribora, proti g. Korošču pri okrajnem sodišču v Ljutomeru tožbo radi žaljenja časti. Toženi g. Korošec se je na tožbo zagovarjal s tem, da baje ni mislil z dopisom nikogar žaliti, posebno tudi ne Zveze privatnih nameščencev.

Obsodba.

Ta izgovor pa toženemu ni pomagal. Zastopnik tožitelja je predlagal strogo kazen, ker so očitki popolnoma neutemeljeni, ker Zveza privat-

nih nameščencev stremi s svojim delovanjem le za tem, da dvigne potom svojih časopisov, predavanj in raznih drugih kulturnih prireditev moralni in gospodarski nivo svojih članov ter jih brani pred nezakonitimi preganjanji s strani delodajalcev. S tem organizacija članstvo le vzgaja ter dviga tudi njegovo poklicno sposobnost, odvrača člane od gostiln in slabe tovarišije ter je vsled tega delovanje organizacije v korist delodajalcev.

Sodnik je po končani razpravi obsodil toženega g. Franca Korošca na plačilo denarne kazni 1000 Din odnosno 17 dni zapora ter v plačilo stroškov.

Kolektivna pogodba sklenjena [za vse steklarne.

V torek, dne 10. maja, se je vršila v Hrastniku glavna razprava za sklenitev kolektivne pogodbe in tarife. Razpravi so prisostvovali in sodelovali delavski zaupniki iz tovarn v Hrastniku, Rogaški Slatini in Paračinu. Splošno delavsko zvezo sta zastopala ss. Haramina in Jakomin, Delavsko zbornico pa s. Kopač. Podjetje je zastopal inž. Rihard Abel.

Kakor znano, je z nastopom brezposelnosti, oziroma ustavitve obratov, odpovedalo podjetje tudi kolektivno pogodbo in napovedalo 34 odst. znižanje plač. Delavstvo je potom svoje organizacije v zaščito svojih plač podvzelo vse, kar je bilo v njegovi moči. Vršila se je enketa v Beogradu, interveniralo se je na vseh merodajnih mestih, vršilo se je z lastniki podjetij več razprav in posredovanj, ki so pripeljale do tega, da se je na glavni razpravi sklenilo, oziroma obnovila kolektivna pogodba, ki je bila v veljavi pred ustavitvijo obratov. Kolektivna pogodba ostane neizpremenjena. Pri tarifi pa je uspelo, zahtevo podjetja znižati od 34 odst. na okrog 13 odst. Napravljen je bil na tej razpravi naslednji

zapisnik

sestavljene povodom tarifnega pogajanja v steklarni Hrastnik, ki naj velja za vse steklarne tvrdke Zedinjenih tovarn stekla d. d., Sv. Križ, Paračin in Hrastnik.

Kolektivna pogodba, sklenjena v letu 1929 25. oktobra ter odpovedana 10. decembra leta 1931, ostane zopet v veljavi in se isti doda tarifna pogodba, in sicer:

I. Din 90.— brušeno steklo (čaše s stopom, potem vrče in drugo).

II. Din 88.— stiskalnica.

III. Din 85.— votlo steklo (Kapenartikel).

IV. Din 80.— steklenice, flaškoni, Kiko, Wolff (stroj).

Težko delo:

5 do 8 litrov Din 100.—

10 do 15 litrov Din 108.—

20 do 25 litrov Din 115.—

30 do 40 litrov Din 125.—

50 do 60 litrov Din 150.—

Wolff: steklo za ukuhanje kumar in raznega sočivja:

1 in pol do 2 lit. Din 95.—

3 litre Din 100.—

4 litre Din 110.—

5 do 6 litrov Din 130.—

V Hrastniku, dne 10. maja 1932.

Prečitano in podpisano od navzočih. Stopi v veljavo dne 9. maja in ima zakonito veljavo.

Za opči radnički savez:

V. Haramina, I. r., L. Jakomin, I. r., Delavski zaupniki: Jos. Jager, Franc Jugovar, Fr. Kosmus, Ivan Siter, I. r.

Za delavsko zbornico: Jože Kopač, I. r. Za podjetje: Inž. Rihard Abel, I. r.

S tem je končno zadeva v steklarnah urejena vsaj začasno. Obratuje se v Hrastniku le deloma in v izmenah ter pride vsak delavec na mesec na 12 šihov. V Sv. Križu se sedaj obratuje normalno, dočim pa steklarna v Paračinu v Srbiji še vedno stoji in je vse ondotno delavstvo brezposelno.

Ljubljana.

DELAVSKI ODER »SVOBODE« vprizori v nedeljo, dne 22. maja t. l. igro: »Hlapec Jernej in njegova pravica« od I. Cankarja v čisto novi režiji, v kateri bo imel glavno vlogo govorilni zbor.

Predstava bo v ljubljanski operi. »Hlapec Jernej in njegova pravica« bo v govorilnem zboru nekaj novega, česar še Ljubljana ni videla. Delavke in delavci, napolnite ta dan opero do zadnjega kotička! — Cena vstopnicam bo skrajno nizka.

Upton Sinclair: Avtobiografija.

Upton Sinclair, pionir delavske literature v Združenih državah, ki je pred kratkim slavil 30 letnico svojega književnega delovanja, je pravkar izdal gorj omenjeno knjigo, v kateri opisuje začetnih trideset let svojega življenja, zaključil pa svojo avtobiografijo ob svoji drugi poroki, ko se je ločil od prve žene. Od tu »spada samoživljenjski njegovi boljši polovici, ki pa sovraži publiciteto.«

Malo je novejših knjig v Ameriki, ki bi jih človek čital s takim užitek, kot je to najnovejša Sinclairjevo delo. Že dejstvo, da je pravnik mornaričnega poveljnika z dolgo vrsto puritanskih prednikov, rojen na mračnem jugu, rebeliral proti vsem pravilom in običajem svoje rodbine in se prelevil v vnetega socialista in revolucionarja, je romanca prve vrste. In kako zanimivo je še, ko čitaš vse podrobnosti — krepko podčrtane z znanim Uptonovim sarkazmom — te romance! In končno: Sinclair je v svojem življenjskem tako odkritosrčen in iskren, da te spravi v zadrego. Celotno svojih seksualnih intimnosti iz svojih mladih let ni zamolčal! Našel je vse svoje napake, ki jih je storil — samo zato, da se bodo drugi učili iz njih in se jim ognili!

Sinclair še ni primeroma star — ima 54 let — vendar je čutil potrebo, da opraviči to delo. Pravi, da avtobiografije navadno pišejo stari, ko so že zaključili vse drugo; on pa še vedno piše, toda zadnje mesece se je »čutil starega« — pravzaprav jako utrujenega — pa je napisal za spremembo »nekaj lahkega«. In boljše ga ni mogel narediti!

Upton Sinclair je socialni polemik pisatelj. Vsako njegovo delo je polemika s socialnimi krivicami. Tega pravca ni opustil niti v svoji avtobiografiji — tudi tu je propagator socialne revolucije. Njegovi spomini se največ sučejo okoli njegovega očeta, ki je bil pijanec, njegove prve žene, ki mu je bila nezvesta — končno mu jo je odvzel pesnik Harry Kemp — njegovih študij v kolegijih in na univerzi Kolumbiji, njegovih socialističnih in drugih prijateljev ter znancev in okoli njegovih literarnih polomov in uspehov.

V mladih letih se je težko boril z bedo in prvo izdatno materialno pomoč je dobil pri — socialistih. Med temi je bil Gaylord Wilshire, ki je v začetku tega stoletja hotel revolucionirati Ameriko z dobičkom svojega zlatega rudnika v Nevadi. Studentu Sinclairju je večkrat posodil denar in tiskal je njegove članke in novelice. Toda rudnik je propadel in propadla je tudi Wilshirova revolucija. Drugi tak »socialni avanturist«, ki je hotel čez noč spremeniti Ameriko v socialistično republiko, je bil Wayland, ki je v Kansasu izdajal svoječasno najboljši socialistični tednik »Appeal to Reason« v Združenih državah. Kapital za ta tednik je Wayland dobil z — zemljiškimi špekulacijami. Tudi on je propadel in izvršil samomor.

Ali se je mladi Sinclair kaj naučil iz napak teh dveh mož? Ne! Ko mu je njegova prva in velika socialna novela »The Jungle« leta 1906, v kateri je razkrinkal nesnago čikaških klavnic, prinesla prvo bogastvo približno 30.000 dolarjev, kaj je storil? Ves ta denar je vtaknil v utopično kolonijo v New Jerseyu, ki je kmalu propadla in izgubil je vse! — Tako je Sinclair neprestano nihal med uspehi in polomi, uspehi in polomi. In kako interesantno to pripoveduje! Obenem pa odkriva marsikatero privatnost. Na primer, ko je izšel njegov »The Jungle« in je završalo po Ameriki, je predsednik Roosevelt povabil Sinclairja k sebi v Washington. Prvič sta se sešla osebno, toda Teddy je robantil kot jesihar na — svoje politične prijatelje in zaveznike, senatorje in druge, kake propalce so! V javnosti jih je pa poveljeval, hinavec! — Sinclairja je silno mikalo, da bi bil objavil svoj razgovor z Rooseveltom, a kdo bi mu bil ver-

jel? Bela hiša bi brž vse zanikala in on bi bil ostal v javnosti lažnik! Zato je molčal celih 25 let.

Glavni karakter v njegovih mnogih novelah je bil avtor sam. Na primer v noveli »Love's Pilgrimage« sta Thyrsis in Corydon — Sinclair in njegova prva žena. Vso tisto ljubzensko zgodbo, tiste boje, tisto romanje v gozdove, svatbo in porod prvorojenca je avtor sam doživel. Zato pa je povest spisana tako privlačno in umetniško.

Kdor hoče vedeti, kako je živel in se razvijal največji socialistični literat v Ameriki, kako je živel in se razvijal največji proletarski mislec in socialni kritik zapadnega sveta, koliko je ta človek doživel in pretrpel in z železno vztrajnostjo premagal neštete ovire — kdor hoče v resnici uživati spomine starega bojnika in agitatorja, naj si kupi to knjigo. Ne bo mu žal, kajti poznal bo Uptona Sinclairja. Toplo jo priporočam vsem angleščine večšim čitateljem »Prosvete«. Naroča se pri avtorju: Upton Sinclair, Station A, Box 67, Pasadena, Calif.

Ivan Molek.

Boris Nikolajevsky: Asev.

Med najnovejšimi edicijami znanе berlinske založbe »Der Bücherkreis« zasluži največ pozornosti knjiga o izdajstvih in delovanju enega največjih tajnih policijskih agentov, kar jih pozna zgodovina. Avtor opisuje gnusno, dvojno igro Aseva, po najnovejših zgodovinskih virih. Iz podatkov v knjigi razberemo o vsem velikem in nevarnem življenju nekdanjih ruskih socialnih revolucionarjev. Asev, ki je bil prav za prav glavni vodja terorističnih skupin, iniciator velikih atentatov na nekdanje ruske mogočnike, je služil obenem tajni policiji in izdajal svoje tovariše. Dolgi petnajst let je živel tako dvojno življenje, dokler ni padla kocka tudi na njegovo glavo. Celotno v najvišjih vladinih krogih predvojne Rusije je povzročilo njegovo delo spletke in nezaupanje med različnimi osebnostmi. Lep kos res zanimive zgodovine ruske revolucije je v tej knjigi, ki jo toplo priporočamo.

Razno.

Umetna histerija. Kadar je človek nestrpen, nergav in vzburljiv, pravimo, da je histeričen ali nervozen. To je gotovo bolezen, mučna bolezen za bolnika in za njegovo okolico. Ruski fiziolog profesor

Ivan Pavlov je delal poizkuse, kako bi se dala histerija umetno inficirati zdravemu bitju. Poizkuse je izvršil na psu ter prišel do prepričanja, da se da prav težka histerija doseči na razmeroma jako enostaven način. Menjati je treba naglo vzpodbujajoče in zadržujoče draženje. Te nagle izpremembe, ki se brzo menjaajo, napravijo psa močno histeričnega ter se na njem pojavijo ista znamenja kakor pri človeku. Po isti poti se vzgoji prava histerija: pes ne ve več, katerim vplivom bi se vdal. Iz tega naziranja profesorja Pavlova je jasno, v čem obstoja ta bolezen in kako je treba ravnati sam s seboj in z drugimi, da ne postanemo — histerični. Teorija znanstveno sicer še ni dovolj dokazana, a praktično življenje nas uči, kako vrsteče se draženje in presenečenje spravlja človeka v nestrpnost in bolešno prenašanje nadležnosti, ki mu jih dela okolica.

Najhitrejšje reči na svetu.

Slavni Phileas Fogg v romanu Julesa Vernea je preromal zemljo v 80 dneh. Kaj bi dejal k brzini modernih letal, ki bi opravila 40.000 km dolgo pot okoli zemlje v ekvatorskem pasu v 4 dneh? Toda granate modernih topov, ki brizajo z 800 m na sekundo, bi rabile za isto razdaljo pišlih 17 ur. Zemlja se vrti okoli solca z brzino 30 km na sekundo; proti tej brzini zaostajajo tudi najhitrejši izstrelki. Solnce se z vso svojo nebesno družino premika proti neki zvezdi v Herkulu z brzino 19 km na sekundo. Če bi nadaljevalo to pot z doslednostjo, bi trčilo šele po mnogih milijonih let vanjo — če bi ga omenjena zvezda čakala na sedanjem mestu, kar pa se ne dogaja, ker tudi sama potuje po vesoljnem prostoru. Tako zvane zvezde »stalnice« namreč nikakor niso stalnice, temveč potujejo mnoge med njimi s takšno brzino po vesoljnosti, da jih prekašajo le še nekatere maloštevilne znane brzine. »Šampion« med zvezdnimi tekači je bila dosedaj komaj vidna zvezda v ozvezdju Slikarja, ki se premika z brzino 450 km na sekundo. V najnovejšem času so odkrili zvezdo, ki opravi baje celo 500 km na sekundo, a to še ni gotovo.

V svetu najmanjšega so ugotovili še vse večje brzine, proti katerim so zgoraj omenjene pravi polžji tempo. Žarki alfa dosegajo brzino — 20.000 km v sekundi, svetlobni žarki pa celo 300.000 km! Svetloba je tudi šampion vseh šampionov, kar se jih poskuša s hitrim tempom v vesoljnosti.

MALA NAZNANILA.

zastoni
Vsi letni naročniki dobe.
14 karatno originalno ameriškansko

zlatu nalivno pero

ali pa **Kürschnerjev ročni leksikon**, (900 strani, 32 tabel) ali eno **prvovrstno radijsko cev**.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled »Radio« welt. Naroča se Administration der »Radio« welt, Wien I, Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Razno manufakturno blago, perilo, obleke za moške in dečke, pletenino etc. priporočila po jako nizki ceni trdka

KARL JANČIČ
Maribor, Aleksandrova c. 11

Usnjate rokavice v veliki izbiri

tu in inozemske **nogavice** po nizkih cenah.

Trgovina z rokavicami in stezniki

Marija Sieber,
Maribor, Glavni trg 14, preje Gosposka 9.

Pletenine, stezniki, tudi jenski in kosmetični predmeti, potrebščine za otroke, nogavice, rokavice, ročna dela in krojaške potrebščine.

FRANC ŠKOF,
Maribor, Aleksandrova cesta 23.

STAVBENA, KONZUMNA IN GOSTILNIŠKA ZADRUGA

„DELAVSKE DOM“

V TRBOVLJAH R. Z. Z. O. Z.

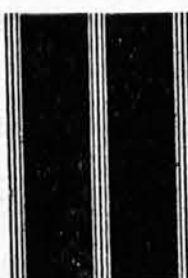
Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po čistih 7% od dne vloge do dne dviga. Ima 3 delavske domove, 2 v Trbovljah, kakor tudi 3 prodajalne in 2 gostilni v Trbovljah in 1 prodajalno in gostilno v Senovem pri Rajhenburgu, v katerih se oddaja blago najboljše kvalitete po najnižjih cenah. Član te zadruge lahko postane vsak, ki vplača delež in vpisnino; delež znaša Din 50.—, vpisnina Din 2-50. NAČELSTVO.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnе v Mariboru. - Telefon štev. 2324.

Nalagajte svoje prihranke

**v Štajerski hranilnici in posojilnici
v Mariboru, Slomškov trg štev. 6.**

**Vloge obrestujemo po 6 1/2 %
proti trimesečni odpovedi.**

